

- застосовувати твори українських композиторів у різноманітних виконавських ситуаціях, які спрямовують студентів на творчий пошук, пробуджують креативність, імпровізаційні здібності, здатність відчувати музичні твори як художнє явище в мистецтві.

Отже, на сучасному розвитку музично-педагогічної освіти звернення до національного мистецтва має зайняти гідне місце в системі фахової підготовки майбутніх вчителів мистецьких дисциплін.

Література:

1. Андрущенко В. П. Характер личности: гармония национальных и общечеловеческих ценностей, пути формирования / В. Андрущенко, Ю. Руденко // Высшее образование Украины. 2009, № 1. С. 13-19

2. Національно-культурна ідентичність у становленні підлітка: Монографія / [К. О. Журба, І. Д. Бех, О. М. Докукіна, С. В. Федоренко, І. М. Шкільна]. Київ, 2019. 150 с

3. Реброва О. Є. Теоретичне дослідження художньо-ментального досвіду в проєкції педагогіки мистецтва. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. 295 с.

НАУКОВІ НАДБАННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПЕДАГОГІКИ МИСТЕЦТВА

Падалка Г. М.,

доктор педагогічних наук,

професор кафедри педагогіки мистецтва та

фортепіанного виконавства

факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського

НПУ імені М.П. Драгоманова.

Наукові надбання вітчизняної педагогіки мистецтва сягають широкого спектру проблем, пов'язаних із дослідженням педагогічних чинників становлення мистецької освіти на різних рівнях – у вищій школі, в системі середньої освіти, у дошкільних закладах. Серед теоретичних здобутків вчених

України суттєві і водночас складні питання ролі мистецтва в активізації духовного прогресу та демократизації суспільства, впливу художньої культури на становлення та розвиток особистості в сучасних умовах, стратегічні підходи до оновлення змісту викладання фахових мистецьких дисциплін.

Гуманістичні орієнтири мистецької освіти, визначення їхньої сутності і практичних шляхів впровадження виступають нині однією з кардинальних проблем, зумовлених особливостями розвитку сучасного суспільства, зокрема, девальвацією моральних цінностей у частини молоді. У вирішенні означених проблем велику роль відіграють роботи українських вчених. Насамперед відзначимо роздуми академіка І. Зязюна щодо розвивального потенціалу мистецької освіти. Видатний науковець підкреслював, що поза художньо-естетичним впливом на особистість неможливо забезпечити необхідні компетентнісні стандарти підготовки фахівців вищої кваліфікації у будь-якій галузі, досягти якісної підготовки фахівців різних профілів – лікарів, вчителів, економістів, інженерів тощо.

Гуманістичні засади мистецької освіти представлено у дослідженнях Г. Падалки, де визначено функції мистецької освіти - виховну, пізнавальну, комунікативну, творчо-спонукальну, релаксаційну; окреслено провідні принципи мистецького навчання - цілісності, культуровідповідності, естетичної спрямованості, індивідуалізації, рефлексії; доведено необхідність взаємодії сприймання, оцінювання й творення мистецтва як складових чинників художнього пізнання.

Проблему художнього сприймання фундаментально проаналізовано О. Ростовським, який стверджує, що необхідною умовою педагогічного керівництва мистецьким сприйманням є налагодження художнього спілкування між вчителем і учнями. Якщо учитель зможе відчути музику, театральну виставу так, як учень, чи «побачити картину його очима», тільки тоді він зуміє успішно спрямувати сприйняття школярів у потрібне річище.

Одна з кардинальних проблем втілення гуманістичних засад педагогіки мистецтва – дослідження впливу мистецтва на розвиток творчих здібностей, на становлення творчої індивідуальності. Цей ракурс наукових пошуків яскраво представлено у дослідженнях О. Отич. Одним із надзвичайно впливових чинників активізації творчого мислення студентів, як переконливо доводить Т. Стратан-Артишкова, є залучення до композиторської діяльності, що сприяє виявленню творчості у виконавстві.

Ще на початку ХХІ ст. О. П. Рудницька стверджувала, що найголовніший шлях становлення особистості, утвердження її самоцінності та індивідуальної неповторності полягає у спонуканні учнів до пізнання мистецтва у всій багатогранності його художніх образів.

Твердження щодо формування духовної особистості як головної мети мистецького навчання і виховання складає квінтесенцію вчення О. Олексюк. У річищі гуманістичної парадигми вирішує проблему інноваційних перетворень в системі мистецької освіти А. Растригіна, яка стверджує необхідність взаємозумовленості особистісного, соціокультурного та професійно-творчого розвитку педагога-музиканта. Виявлення специфічних особливостей мистецької освіти у вимірах особистісно орієнтованого підходу знаходимо у наукових дослідженнях С. Горбенка та інших українських вчених.

Проблема *взаємодії мистецтв* у художньо-естетичному розвитку молоді, становленні її художньої культури плідно досліджується Г. Шевченко, яка ґрунтовно доводить, що занурення особистості в художньо-творчий світ різних видів мистецтва сприяє цілісному охопленню дійсності у художній свідомості учнів.

У дослідженнях О. Щолокової проблема взаємодії мистецтв розв'язується в культурологічному контексті, переконливо обґрунтовується, що категорія художньої культури виступає однією із надважливих складових загальної суспільної культури.

Педагогічний потенціал музичного театру, виховні функції цього художньо-комплексного жанру та умови їх реалізації всебічно охарактеризовано у роботах Л. Паньків.

У дослідженнях сучасних українських науковців закладено міцний *методологічний фундамент* вирішення нагальних проблем мистецької освіти. Зокрема, здобутки вітчизняної педагогіки мистецтва пов'язано із визначенням ролі акмеологічного підходу у навчанні мистецтва (А. Козир, В. Федоришин), що передбачає забезпечення спрямованості майбутніх фахівців на досягнення найдосконаліших результатів у своєму художньому розвитку. У дослідженнях науковців стверджується, що саме акмеологічний підхід має стати основою для оновлення системи фахового навчання у закладах освіти, оскільки власне природа мистецтва зумовлює прагнення до «акме», до найвищих художніх результатів, до досягнення досконалості у мистецькій діяльності.

Забезпечення гедоністичної основи художнього навчання – перспективний напрям удосконалення навчального процесу на мистецьких факультетах. Визначаючи сутність цього методологічного підходу та умови його застосування у вокальній підготовці, Л. Василенко підкреслює, що навчальний процес має бути спрямований на підготовку вчителя, здатного отримувати радість і насолоду як від процесу навчання, так і від майбутньої мистецько-педагогічної діяльності.

Реалізація демократичного потенціалу мистецької освіти, згідно досліджень О. Андрейко, залежить від впровадження мистецько-персоналізованого підходу, що передбачає забезпечення взаємозв'язку між характерними якостями особистості виконавця та його фаховими вміннями.

Одна з найактуальніших проблем в педагогіці мистецтва - забезпечення національної основи мистецької освіти. Рівня методологічного узагальнення сягає концепція О. Ребрової, якою доведено, що врахування художньої ментальності виступає основою вироблення в учнів ціннісних орієнтирів пізнання мистецтва.

У дослідженнях А. Зайцевої доведено, що однією з методологічних основ розвитку мистецької освіти виступає художньо-комунікативне її спрямування. В контексті означеного підходу дослідницею вводиться поняття “художньо-комунікативна культура учителя мистецтва”, що передбачає його здатність до налагодження емоційно-психологічного контакту зі школярами під час осягнення творів мистецтва, спільного їх сприймання і переживання.

До методологічних проблем педагогіки мистецтва відноситься також праксеологічне забезпечення мистецької підготовки майбутніх фахівців. Вирішення цієї проблеми представлено у дослідженнях Є. Проворової, де пропонується узгодження ідеальних уявлень студентів із різноманітністю реальних зразків практики навчання як домінантний напрям розвитку педагогіки мистецтва.

Новизною і методологічною значущістю відрізняється запропонований Н. Сегедою холістсько-емергентний підхід, опора на який сприяє забезпеченню ефективності професійного розвитку викладача мистецьких дисциплін.

Суттєво збагачують педагогіку мистецтва достовірними *історичними знаннями* щодо становлення і розвитку мистецької освіти в Україні роботи В. Михайличенка, В. Черкасова, Н. Гуральник, Л. Сбітневої, О. Жирова, а також здобутки порівняльної педагогіки в сфері художнього виховання (Г. Ніколаї, М. Лещенко та ін.)

Основні напрями *удосконалення професійної підготовки викладачів мистецьких дисциплін* представлено рядом фундаментальних робіт, в центрі уваги яких знаходяться проблеми формування педагогічної культури студентів (В. Орлов); специфіка залучення студентів мистецьких факультетів до науково-дослідної роботи (В. Тушева), проблеми удосконалення підготовки магістрів на засадах консолідаційного підходу (О. Єременко); теоретико-методичні засади педагогічної діагностики якості підготовки майбутніх фахівців в галузі мистецького навчання (О. Матвєєва).

Потребам сучасності відповідають наукові пошуки Д. Юника щодо формування виконавської надійності митців у процесі концертної діяльності. Вчений переконливо доводить, що провідним фактором подолання стресогенних факторів в умовах прилюдної діяльності виступає насамперед установка виконавця на творче самовираження, а не лише на демонстрацію своїх художніх досягнень.

Плідно досліджено різні грані фахової підготовки майбутніх педагогів-музикантів, зокрема до роботи з учнівськими музично-інструментальними колективами (Т. Пляченко), теоретичні й методичні засади диригентсько-хорової освіти (Т. Смирнова), питання інструментальної підготовки вчителя музики (Н. Мозгальова), умови формування вокально-звукової культури майбутнього вчителя музики (Т. Ткаченко), особливості формування культури художньо-педагогічної діяльності вчителя початкової школи (О. Хижна).

Відзначимо глибину висновків українських науковців щодо шляхів формування професійно-особистісного досвіду вчителя музики в системі неперервної педагогічної освіти (Н. Попович), музичної підготовки майбутнього вчителя молодших класів (Т. Дорошенко). Актуальністю відзначається концепція Л. Гаврілової щодо формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами мультимедійних технологій.

Суттєвим внеском у розбудову *художньої освіти у середній школі* виступають дослідження методичних засад формування музичної культури учнів (О. Лобова); педагогічних закономірностей розвитку обдарованих у мистецтві учнів (О. Комаровська), де підкреслюється унікальність художньої обдарованості, необмежена кількість її проявів.

Серед домінантних напрямів розвитку музичного виховання у дошкільних закладах слід назвати проблему підвищення продуктивності мистецьких занять дошкільників засобами арт-терапії, що передбачає актуалізацію резервних й адаптивних можливостей дитячого організму, спрямування художньо - виховного процесу у здоров'я-підтримуюче рiчище

(І. Малашевська), питання художнього розвитку дітей дошкільного віку засобами хореографії (А. Шевчук), а також такі, як музично-педагогічна підготовка майбутніх вихователів дошкільних закладів у педагогічних університетах (Т. Танько, Р. Савченко),

Підсумовуючи сказане, підкреслимо, що досягнення українських вчених у галузі мистецької освіти характеризується не тільки поєднанням кращих світових традицій, а й розробкою нових ідей, концепцій, теорій. Наукову значущість здобутків української педагогіки мистецтва зумовлює, по-перше, широкий діапазон проблем, що їх розглядають вітчизняні вчені; по-друге, вирішення цих проблем на узагальнюючому, методологічному рівні. Дослідження українських вчених в галузі педагогіки мистецтва уможливають погляд у майбутнє, окреслення перспектив розвитку мистецької освіти як пріоритетної складової національної освіти

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В КОНТЕКСТІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Коробецька С. Ю.,

кандидат мистецтвознавства, професор,

завідувачка кафедри теорії та історії музики

факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського

НПУ імені М. П. Драгоманова.

Поняття «інтеграція» має цілу низку трактувань; для нас важливим є розуміння інтеграції «як процесу об'єднання елементів, в якому «кількість зв'язків» переходить у нову якість, з'являється щось нове, чого раніше не було в науці» [3, с. 268].

Міждисциплінарна інтеграція в мистецькій освіті насправді є системою різновекторних зв'язків і виходить за межі власне змісту навчальних дисциплін та спеціалізацій кафедр факультетів мистецтв. Вона розгалужується